

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Рятувальна та загальна фізична підготовка (розділ - Рятувальна підготовка)»

обов'язкова професійна

за освітньою (освітньо-професійною, освітньо-науковою) програмою
«Робота з персоналом»
підготовки «бакалавра»
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від 28 серпня 2023 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Рятувальна та загальна фізична підготовка (розділ - Рятувальна підготовка)»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Рятувальна та загальна фізична підготовка (розділ - Рятувальна підготовка)» дозволяють виконувати обов'язки пожежного-рятувальника під час несення служби, під час ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у відповідності до вимог керівних документів, а також з урахуванням гендерного аспекту та питань гендерної рівності.

Даний курс передбачає формування у майбутнього фахівця чітких знань і вмінь щодо виконання посадових інструкцій пожежного-рятувальника, з врахуванням:

- вимог нормативно-правових документів щодо організації та діяльності пожежно-рятувальних підрозділів;
- призначення, принципів будови, тактико-технічних характеристик та правил експлуатації спеціального спорядження;
- правил безпеки праці під час проведення всіх видів робіт.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що всі практичні заняття проводяться з використанням матеріально-технічної бази кафедри та НПРЧ НУЦЗ України, що дозволяє максимально приблизити до реальних умов відпрацювання питань, які виносяться на заняття.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Мельниченко Андрій Сергійович, старший викладач кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт факультету цивільного захисту, кандидат технічних наук.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет № 803.
E-mail	melnichenko@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах зберігання хлору
Професійні здібності	Верхолаз 8-го розряду
Наукова діяльність за освітнім компонентом	<ul style="list-style-type: none"> - Мельниченко А.С. «Спосіб гасіння пожежі мобільним роботом» Патент України на корисну модель № 136702 від 27.08.2019. Автори розробки: Андронов В. А.; Рибка Є. О. ; Семків О. М. ; Карпець К. М. ; Мелешенко Р. Г. ; Мельниченко А.С. ; Бутенко Т. Ю. - Мельниченко А.С. «Спосіб тестування систем автоматичного пожежогасіння » Патент України на корисну модель № 137079 від 25.09.2019. Автори розробки: Абрамов Ю. О.; Собина В. О. ; Тищенко Є. О. ; Данілін О. М.; Мельниченко А.С. - Melnychenko A.S. Research of the chlorine sorption processes when its deposition by water aerosol // Kustov, M., Melnychenko, A., Taraduda D., Korogodska, A. / Scientific journal «Materials Science Forum». – Switzerland: Trans Tech Publications Ltd, 2021. – Volume 1038. – P. 361-373.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 15.00 до 16.00. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни:

формування у майбутніх фахівців з базовою вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь щодо володіння прийомами та способами роботи з пожежною та аварійно-рятувальною технікою, пожежним та аварійно-рятувальним обладнанням, вивчення методики проведення занять з особовим складом відділень та чергової зміни (караулу), прищеплення навичок проведення занять з рятувальної підготовки, виховання у особового складу високих морально-вольових та психологічних якостей, дисциплінованості та товариської взаємодопомоги, дотримання особовим складом фізичної форми, необхідної для якісного виконання службових завдань, а також забезпечення фізичної готовності особового складу до професійно-службової діяльності, сприяння вирішенню інших оперативно-службових завдань, навчання та виховання до перенесення фізичних навантажень, формування навичок в організації та проведенні всіх форм занять з фізичної підготовки, зміцнення здоров'я та постійне удосконалення рухових навичок у повсякденній діяльності.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна
Статус дисципліни	<i>обов'язкова професійна</i>
Рік підготовки	1
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	2
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	60
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	—
- практичні заняття (годин)	4
- семінарські заняття (годин)	—
- лабораторні заняття (годин)	—
- курсовий проект (робота) (годин)	—

- інші види занять (годин)	–
- самостійна робота (годин)	56
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	–
- підсумковий контроль	диференційний залік

Передумови для вивчення дисципліни

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Робота з персоналом», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПР
Демонструвати навички оцінювання потенційних небезпек і усвідомленого вибору шляхів їх вирішення.	ПР 26.
Проводити візуальну діагностику постраждалого, попереджати можливі ускладнення, що становлять небезпеку для життя, використовувати засоби надання домедичної допомоги.	ПР 27.
Застосовувати засоби індивідуального захисту, спеціальне оснащення та спорядження під час рятування людей, демонструвати навички взаємодії з іншими особами в аварійних ситуаціях.	ПР 28.
Визначати фізичні, хімічні біологічні та психофізіологічні шкідливі чинники в умовах воєнного стану.	ПР 30
Дисциплінарні результати навчання	ДР
Розуміння поняття ризику та небезпеки в різних контекстах, включаючи соціальні, екологічні, економічні та технологічні аспекти; навички пошуку та аналізу альтернативних шляхів вирішення проблем та мінімізації ризиків; навички критичного мислення для аналізу інформації та оцінки достовірності джерел, які вони використовують для прийняття рішень.	ДР 26
Розпізнавати ознаки та симптоми травм або медичних станів, які можуть бути небезпечними для життя пацієнта; навички спілкування з постраждалими, збирання інформації про їхній стан та використання цієї інформації для діагностики та надання допомоги; координування дій з іншими фахівцями та службами екстреної медичної допомоги для забезпечення належного лікування та транспортування постраждалих	ДР 27
Знання типів індивідуального захисту, їхнього	ДР 28

призначення та коректного застосування; знання видів спеціального оснащення і спорядження, що використовуються для рятувальних робіт, та вміння користуватися ними ефективно; вдосконалення техніки рятування, включаючи евакуацію постраждалих.	
Здатність визначити фізичні небезпеки, такі як вибухи, радіація, електромагнітне випромінювання та інші фактори, що можуть завдати шкоди людям та інфраструктурі; Знання хімічних та біологічних загроз дозволяє спеціалістам визначити наявність ядовитих речовин, біологічних агентів або інших небезпечних речовин у воді, повітрі чи на землі; Розуміння психофізіологічних аспектів, таких як стрес, травми та психологічні реакції, є важливим для допомоги постраждалим під час воєнного стану.	ДР 30

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності: загальні компетентності, спеціальні (фахові) предметні компетентності	ЗК, СК
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК 01.
Здатність працювати в команді.	ЗК 09.
Здатність до дій в особливих умовах, пов'язаних із високим рівнем фізичного та психологічного навантаження та в умовах воєнного стану.	СК 16.
Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
Аналізувати реальні ситуації, враховуючи інформацію, яку вони здобули в процесі навчання	ОКД 01
Для вирішення необхідних задач володіти вмінням працювати в команді.	ОКД 09
В умовах воєнного стану або кризових ситуацій, бути психологічно стійкими, здатними керувати стресом, тривожністю і приймати обдумані рішення навіть у важких ситуаціях.	ОКД 16

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Семестр-2. Модуль-2.

Тема 2.1. Спеціальне оснащення і страхувальні засоби.

Тема 2.2. Кріплення несучих та страхувальних канатів. В'язання спеціальних вузлів.

Тема 2.3. Страхівка. Самострахівка. Організація верхньої та нижньої страхівки.

Тема 2.4. Техніка пересування по канатах в безопорному просторі. Правила спуску та підйому по вертикальним канатам.

Тема 2.5. Зміна напрямку руху під час пересування по канатах.

Тема 2.6. Гальмівні аварійні системи.

Тема 2.7. Спуск потерпілого за допомогою системи типу «косинка».

Тема 2.8. Техніка спуску потерпілого, який завис на робочому канаті.

Рятувальник підходить знизу.

Тема 2.9. Поліспасти системи. Розрахунок теоретичного виграшу в зусиллі в поліспадах.

Тема 2.10. Організація крутопохилої переправи.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
2 - й семестр						
Модуль 2						
Тема 2.1. Спеціальне оснащення і страхувальні засоби.	6				6	
Тема 2.2. Кріплення несучих та страхувальних канатів. В'язання спеціальних вузлів.	8		2		6	
Тема 2.3. Страховка. Самостраховка. Організація верхньої та нижньої страховки.	6				6	
Тема 2.4. Техніка пересування по канатах в безопорному просторі. Правила спуску та підйому по вертикальним канатам.	8		2		6	

Тема 2.5. Зміна напрямку руху під час пересування по канатах.	6				6	
Тема 2.6. Гальмівні аварійні системи.	6				6	
Тема 2.7. Спуск потерпілого за допомогою системи типу «косинка».	6				6	
Тема 2.8. Техніка спуску потерпілого, який завис на робочому канаті. Рятувальник підходить знизу.	6				6	
Тема 2.9. Поліспасти системи. Розрахунок теоретичного виграшу в зусиллі в поліспадах.	4				4	
Тема 2.10. Організація крутопохилої переправи.	4				4	2
Разом за модулем 2	60		4		56	2

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: виконання практичних вправ, консультації, контрольні заходи.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: виконання практичних вправ, реферати, презентації результатів

виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом фронтального та індивідуального опитування.

Підсумковий контроль за 2 семестр проводиться у формі диференційного заліку (заліку).

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль			
Модуль 2	лекції	0	0
	практичні заняття*	2	16
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт	1	68
Разом за модуль 4			100
Разом за поточний контроль			100
II. Індивідуальні завдання (науково-дослідне)			–
III. Підсумковий контроль (диференційний залік (залік))			–
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи			100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті за 2 модуль (оцінюється в діапазоні від 0 до 16 балів):

16 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, практичне завдання виконано без помилок та чітко відведений термін, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

11-15 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

5-10 балів – завдання виконане частково, у відповіді або практичному завданні допущені незначні помилки.

1-4 бали – завдання виконане частково, у відповіді або практичному завданні допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної контрольної роботи за 2 модуль (оцінюється в діапазоні від 0 до 68 балів):

62-68 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, практичне завдання виконано без помилок та чітко відведений термін, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

41-61 балів – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

20-40 бали – завдання виконане частково, у відповіді або практичному завданні допущені незначні помилки.

1-19 балів – завдання виконане частково, у відповіді або практичному завданні допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Модульна контрольна робота є складовою контролю роботи здобувачів вищої освіти, яка виконується у вигляді письмової роботи під час періоду самостійного навчання. Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу, яка виконується у міжсесійний період та повинна бути подана для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання заліку з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв. У день складання заліку контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйнятну термінологію. Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При

підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять. Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат). Кожен варіант контрольної роботи складається з п'яти питань. У відповіді на поставленні питання здобувачі вищої освіти повинні відобразити володіння навчальним матеріалом, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання практичних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, проявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Завдання для модульних контрольних робіт видається індивідуально кожному здобувачеві під час останнього аудиторного заняття перед самостійною підготовкою і сесією.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль здійснюється через проведення захисту модульної контрольної роботи здобувачами у формі диференційного заліку.

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

Базова

1. Освітньо-професійна програма «Робота з персоналом» за першим (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».
2. Наказ МНС України від 7.05.2007 року № 312 Про затвердження Правил безпеки праці в органах і підрозділах МНС України.
3. Наказ ДСНС України від 13.07.2015 року « Про внесення змін до норм табельної належності, витрат і термінів експлуатації пожежно – рятувального, технологічного і гаражного обладнання інструменту, індивідуального озброєння та спорядження, ремонтно - експлуатаційних матеріалів підрозділів ДСНС України» Затверджених наказом ДСНС України від 29.05.2013 року № 358.
4. Висотно-верхолазна підготовка. Техніка рятувальних робіт на висоті: практич. посіб. / Укладачі: О.Є. Безуглов, Р.Г. Мелешенко, С.М. Щербак – Х.: НУЦЗУ, 2012. – 212 с.
5. Пожежно-рятувальна підготовка/[Безуглов О.Є., Горпинич І.А., Олійник Д.В. та ін.]; під ред. О.Є. Безуглова. – Х. : КП «Міська друкарня», 2011 – 228 с.
6. Кононович В.Г. «Фізична підготовка: методичні рекомендації до проведення занять: Розділ: Гімнастика та силова підготовка» - 2010 р.
7. Краснокутський М.І., Ануфрієв П.М. «Загальна фізична підготовка працівників МНС» - 2005 р.

Допоміжна

1. Правила охорони праці під час виконання робіт на висоті. – Наказ № 62 Держгірпромнагляду від 27.03.2007 року.
2. Наказ МНС України від 01.07.2009 р. № 444 Про затвердження Настанови з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту.
3. Наказ МВС України від 15.06.2017 р. № 511 Про затвердження Порядку організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту.

Розробник:

старший викладач кафедри
організації та технічного забезпечення
аварійно-рятувальних робіт
кандидат технічних наук

Андрій МЕЛЬНИЧЕНКО